

Poezija

Autor Administrator
 Thursday, 09 February 2012
 Zadnja Promjena Tuesday, 19 January 2016

Titova biografija Muškoro rodila Marija majka,
 hiža uz Sutlu, puntarski kraj,
 gdje sve je istina i sve je bajka
 i davni Gubec i 7. maj.

Penezi nema...Žganjci na stolu...
 Jutara i est je grunta...
 Jožek je uèio puèku i kolu prek brega
 I i kolu gladi vièe od svega. Rastao djeèak godine teke;
 Nad Sutlom topla svitala jutra,
 s nepunih i esnaest krenuo pjeke
 sluteæi ljepa dana;nja sjutra.

Sisak, godine deve'sto teke,
 aždaja rata kuca na vrata;
 a Jožek brusi zanat bez greke –
 èovjek u èovjeku da nađe brata.
 Zagreb, pa Kamnik, pa i trajk u 'i'Škodi'rdquo;...
 Jezici razni – žuljevi slièni
 i slièna slova o slobodi
 i ljudi najvièe èovjeku slièni.
 Bravari su najbolji drugari.
 Oni kuju neprolazne stvari.
 Oni kuju i to u du'i snuju.
 Oni èelik srcem oblikuju –
 bravari su najbolji drugari.

Iz daleke stepe vratio se selu,
 s Oktobrom u srcu i zvijezdom na èelu...
 Pitanje je bilo jasno k'o na dlanu:
 'i' da noæi traju 'i' dani da svanu.
 Od tamnice do tamnice...
 Nesanice, nesanice...
 U katance stare znance,
 zemlju moju svu u lance...
 Ne dam zemlju da je stave
 u grob sive lepoglave.

Trides'sedma godina objavila svijetu –
 Da je prva vidjela èetrdesetpetu.
 Djeca su èekala da se vrate
 proljetne ptice iz južnog smjera,
 a nisu stigla ni da shvate:
 za'to dolaze sa sjevera.
 Bombe u snove maca i meca
 i djeca su zauvijek ostala djeca.
 Djeca su djeca i ona žele
 svemu i to leti vidjeti lice –
 umjesto lasta oèi su srele
 veliko jato stra'noga ubice.
 Bombe u snove maca i meca –
 i djeca su zauvijek ostala djeca.

Stigla smrtna presuda iz mraka
 zemlji žulja,zemlji opanaka.

Ce-Ka dao julsko saop'tenje –
 svi u borbu za oslobođenje!

Kada je rekao: pasti mora!
 Prozor je pao prije zore.
 Palo je hiljadu zlatnih zora,
 da život otvori sretne prozore.
 Kada je rekao: most da leti!
 Modra se pod njim èudila rijeka –
 ko je taj ratnik što se sjeti
 da mrtvim mostom spasi èovjeka.

Od aprila do AVNOJ-a
 S pjesmom gine zemlja moja.

Kada je Sutjeska ušla u pjesme;
 kada je u Jajcu odluka pala,
 znali smo: niko nam sunce oteti ne sm’je
 jer imamo Tita za maršala.

Teško slobodi koja nema
 nebo Drvara i polja Srema;
 teško slobodi koja nije
 suzama uèila da se smije.
 Nema slobode ako se ne zna
 kakvo je nebo gledano bezdna;
 teško slobodi ako ne sm’je
 glasno razviti zastave pjesme;
 teško slobodi ako klone
 ratnik na èelu njene kolone.

Kroz rešeto i kroz sito
 vodio nas maršal Tito.
 Vodio nas mili rode
 I doveo do slobode. Mišo Mariæ Lekcija iz zemljopisa Poslije godina ratnih
 u rodni doðoh kraj.
 Drumovi...Potok i njive...
 Voljeni zavièaj...

Osnovna skola pod gajem æuti,
 slika odavna znana,
 mnogo je puta gaðana topom,
 èesto bombardovana.Uðem u razred...
 Tišina šumi...
 Slike po zidu bijelom...
 U æošku tabla s parolom bojnom
 i globus - ranjen šrapnelom.

Evo i stare raèunaljke,
 tu sam uèio ja:
 èetiri kruške plus dvije kruške
 i mudro dvaput dva.

Redovi klupa. Ej ,tugo moja!
 Nema drugova znanih!
 Bezbroj imena po njima æuti,
 nožiæem urezanih.

Otišli su mi drugovi davno
 u bojne bataljone,
 a ovdje,evo,kao da i sad
 njihove rijeèi zvone.

Èitam imena...
 Na jednoj klupi
 urezan zapis sa strane:
 "Ovdje je nekad uèio školu djeèak Desnica Brane".

Sjeæam se dobro garavog Brane,
junak, srce viteško,
sve mu je išlo,
ali zemljopis -
to je uèio teško.

Recimo, rijeè je o Grmeèu,
kroz prozor on se plavi,
uèitelj pita,
a Brane, zbunjen,
dugo se èeška po glavi:

"Grmeè planina... Grmeè... on je..." -
kradom se knjige laæa-
"on se prostire...
molim, on se...
od Kljuèa do Bihaæa.

On je šumovit... drvo... on je..." -
i pero vrti u ruci-
"po njemu rastu borovi, jele,
i s njima-medvjed i vuci..."

Uèitelj gleda djeèaka tužno.
"Ovo ti najbolje nije!"
A Brane sjeda, crven i zbunjen,
i od nas oèi krije...

Davno je bilo...
S tugom se sjeæam
djetinjskih dana zlatnih...
Jednog ih dana
s tutnjavom zbrisa
požar godina ratnih.

Poðosmo i mi za drugom Titom,
skoèi Krajina ljuta.
U žaru boja dadosmo zavjet:
"Nikad s Titova puta!"

Drugovi moji iz školskih klupa
slušam-
dobro se biju,
najviše èujem za mitraljesca,
za Branu nišandžiju.

Tuk'o je švapsku diviziju.
"Princ Eugen" se zove,
gađao bunker,
na juriš iš'o
kod Bukve Okanove...

Èetvrta, zimska ofanziva,
valja se poput džina:
u noæi sniježnoj mitraljez laje,
iz magle grmi mina.

Grmeè...
Bolnica otstupa žurno...
Na èuki - bitka prava:
to Brane štiti ranjene borce
i Švabe zadržava.

Juriš po juriš...

Ranjeni Brane
 uporno glavu diže,
 nišani mirno:
 planina jeèi
 i zrno zrno stiže.

U ranu zoru stigosmo i mi.
 Mraz je stezao ljuti.
 Po snijegu Švabe bezbrojne leže,
 na èuki - mitraljez æuti.

Naðosmo Branu:
 u krvi leži,
 umorno glava pala,
 a ruka èvrsto mitraljez drži -
 Švabe je zadržala.

Kod njega naðoh bilježnicu,
 Branin rukopis teški:
 kvrgava slova,
 redovi krivi
 i bezbroj - more greški.
 "Mitraljez" - piše velikim slovom,
 a "Grmeè" - opet, malim,
 "Švabesu" - piše sastavljeno,
 zatim: "Rafalom Palim".

Listam po svesci.
 odjednom, evo,
 èudnovat naslov sine,
 pisano krupno i pažljivo:
 "Opis Grmeè Planine".

"Grmeè se stere dva dana hoda,
 gora i goli kam,
 dvaput ga proðoh sa brigadom,
 a sedam puta sam.

On je bezvodan -
 i to piše -
 svakom dajem do znanja,
 tamo sam èesto kišnicu pio
 iz kakvog trulog panja.

Podosta ima skrovitih mjesta
 za mnoge bolnice naše,
 za borbu ima prekrasnih èuka,
 toga se Švabe plaše.

S lijeve mu strane Sanica selo,
 ustaški "Alkazar",
 na nj smo krenuli na juriš,noæu,
 pao je - jasna stvar.

Sdesna je blizu Bihaæ stari,
 tvrðava ponosita,
 zauzesmo ga novembra petog,
 tu sam vidio Tita.

Bogat je Grmeè,
 zapamti druže,
 drveta - prave strijele.
 U nizi rastu krošnjate bukve,
 a malo više - jele".

Na kraju piše:
 "Rođena goro,
 tuđin juriša na te,
 a ja te branim do zadnjeg metka
 i daæu život za te".

Zasuzi oko...
 I tiho kažem:
 "O Brane,druže mio,
 ti si u žaru narodnog boja
 zemljopis nauèio.

Kako si krasno lekciju znao,
 da ti se divi svijet!
 U ime naše divizije
 dajem ti ocjenu "pet"!

Istina,bješe grešaka dosta,
 koje ti èlanak krase,
 a ja ti ipak "o d l i è n o" dajem,
 a greške primam na se".

Sahranismo ga pod prvom jelom,
 gorom plotun zajeèa.
 I tako Brane vjeèito osta
 na straži sred Grmeèa...

U školi stojim
 i s mnogo tuge
 èitam slova sa strane:
 "Ovdje je nekad uèio školu
 djeèak Desnica Brane". Branko Æopiaë Titov “naprijed! “Drug Tito jaše na èelu kolone
 Uz usku stazu planinsku.
 Visoko,
 Na vrhu, led. Krš, blato naokolo.
 Dolje, u klancu, mutan potok šumi.
 Oblaci tmasti vuku se po nebu,
 A pramen, magle kao div se diže
 Iz šume jela, bukvi i omorika..... - On jaše, sve to ne vidi, ne èuje.
 Kamo ga Miso prenijela? U kom
 Svijetu živi? Od èega je bora
 Na èelu i grè oko tvrdih usta?
 Al' najednom je stao; trgnuo se.
 Avet je pred njim. Sva je od blata smrznuta,
 Od snijega i mraza. Stoji, studen širi
 I veli:
 "Kud æeš drznièe? Ja vladam
 U toj planini. Okreni se, gledaj
 Te jadne momke, koje ovud vodiš.
 Oni su, bos, bijedno ljudsko meso.
 Nevoljna krv, što moj je dah smrzava,
 Kamo ih vodiš u patnju i u smrt?
 Kipove od leda napraviti æu od vas.
 I stajat æete, kruti, nepomièni,
 U tami noænoj i u sv'ijetlu danjem
 Na ovim gorskim stazama, znamenje
 Velje mi moæi, ljudima opomena,
 Da èovjek ne sm'je preko nekih granica.
 Okreni se i vrati u nizine,
 Da kosti griješ kod ognjišta svoga,
 Pokoran i tih; - najveæi je zakon
 Èovjeèiji: živjet, ma i kako bilo!"

To avet reèe; on oèima bljesne
 I vatru prospe iz plamenih zjenica;

Ošinu konja i neman pregazi,
Pa viknu s visa:

"Naprijed" II Drug Tito jaše na èelu kolone
Stazom sve tvrðom, mrzilijom. Strašilo novo sada pred njim stoji
zatvara mu put. Oh, grdno li je! Mršavo, žuto Koža na njem visi; Klepæu u njem kosti ko orasi
U praznoj vreæi. Govori mu: "Stani! Gledaj me! Davno veæ me znaš, al' nikada Èitavi lik mi još
ne vidje strašni, Onaj sam, koji te veæ dugo prati Po opljaèkanim zemljama, ko sjena;
sjedi u svakom dvorištu, na svakom Ognjištu, u svakoj štali; i ruku tura
U svaku torbu; i zovem se Glad. Sjaši s tog konja; ja æu da ga jaš
im! Pa neka vodim tvoje bijedne momke Po šumama i klancima i pustinjom,
U kojima samo kos i vjeverica Nalaze hrane. Skini crven-zastavu Sa stijega i digni crni barjak moj!
Pobjedu i slavlje ja tu slavim. Stani! Okani se svih sanja i vrati se Dolje na ravni!
Ori, sij i žanji. Jer ništa nema važnije od hljeba, I najveæa je sreæa trbuh pun!
Te uzde daj mi i nestani! "Titosa konja siðe, al' se ne okrenu. Prigno se k zemlji, zgrabi grud
blata; U prah je smrvi i u žvale baci Nemani onoj, kliknu: "Naprijed! naprijed!" III

Drug Tito jaše na èelu kolone
Pod vrh planine.
Litica i magla
Vrhunac kriju. Ondje, gdje bi mogo
Uz napor proæi, nova avet sjedi
Na litici i gleda u došljaka.
Oèi su njene ko u sove, njuška
Lisièja, zubi kao u štakora.
Svaki zglob je grbava joj tijela
Uglast i draèav. Gleda i govori:

"Otkuda dođe pustolove? Kud æeš?
Znaš li me? Ja sam otac sviju sumnja,
Nesreæe vjesnik, preteèa kajanja.
Onaj sam, koji oštre nokte ima,
Da njima kopa po savjesti vašoj
Grob, gdje æe trunut, luda sanja ljudska.
Što hoæeš? Èemu dignu svu tu èeljad,
Da trpi i strada? Ideal je voæe,
Što zre na grani, koga nikad neæe
Dohvatiti ruka èovjeèja; Vrhunac
Planine ove siže do nebesa.
Okreni se i siði, pustolove,
Pa èin svoj mjeri prema svojoj snazi
I zemljom hodaj sitnim koracima!"

Al' grmnu grom na vrhu planinskome;
I vjetar duhnu, i magla se dignu.
Zakriješti oro pod oblakom; zasja
Sunce što slavno sja i hrani i grije;
I Titov glas se prosu kao dažd
Na izmuèenu èeljad, uvijek žednu
Njegovih rijeèi:

"Naprijed!" Vladimir Nazor Èetvrta ofanziva (Bitka za ranjenike) Iz magle sniježne avet se smije, kezi se
njuška siva, titovce vatrom èeliènom bije èetvrta ofanziva. Topovi tutnje i brda jeèeod tuðeg divljeg bijesa, s drhtava
neba èitavo veèeroj se pahulja stresa. Po snijegu idu povorke duge, ljudi umorna lika, æutanje prati, prepuno tuge, kolone
ranjenika. Svjetlo se gasi hladnim brijegomi noæ se širi plava, ranjen partizan koraèa snijegom i druga pridržava. A iza
brda pakao gorii grmi na sve strane èitav se korpus bez daha bori, ranjene borce brane. Bitka se vodi dane i noæii oganj
šiba ljut. Ranjeni borci moraju proæi, njima se pravi put! Kreæu na juriš divizijekroz buru, snijeg i led... Nad
ratnom kartom drug Tito bdijei pravi raspored. Branko Æopieæ Put u Kumrovec Oživi misao, putevi bježe,
Zagorje pjeva: kaj,
i srce igra, pjesmu doseže:
je li to Gupèev kraj?

Sutla vijuga: modra tkanica,
zar je to Tahijev dvor?
Gle, preko šuma i oranica
zamak gleda odozgor. Odmièe cesta, ljepota dana,
i jesen sva od svile,
miriše njiva zaorana
i jata ptica krile.

"O lijepa naša..." slova sjaju,
s kamena stih nas zove,
himna se rodila u ovom kraju,
da, himna zemlje ove.

Jurimo, jurimo, Kumrovec, eno,
pred nama kao na dlanu;
našemo rukom uzbuđeno,
a riječi ušute, stanu.

I onda našina: ožive slike,
stranice pjevaju, zbore,
promiču tako dani i bitke
kroz naše krvave gore...

I dok čitamo sa zida slova:
"Ovdje se rodio Tito";
golub slijeće sa starog krova
i kruži ponosito.

Susjed je vajar iskles'o lik,
našto nas sad gleda blago,
slobode naše to je spomenik
i sveg našto nam je drago.

Uniđem pod krov, dodirnem rukom,
kolijevka leži mala,
priprosta zipka s drvenim lukom
Maršala odnijihala!

I na ognjima tu vatra se žari,
ko simbol misli žive,
pucketa tiho i ko da zari
jurišne i ofanzive.

O gori vatro, vječno, žarko
kao misao Tita,
i svijetli toplo ko sunce jarko
i budi uzorita!

U tvome sjaju nek se rode
i nove naše snage,
i nek nas i dalje cilju vode
zastave crvene, drage! Ukrija Pandžo Zemljo moja
Vidim polja našto se žitom zlate
i na brijegu vidim rodni dom
svakog trenu mislim na te
zemljo moja zemljo moja

A u polju moja naša spava
u sred žita kao zlatni klas
postelja joj meka trava
zemljo moja, zemljo moja I dok ja nisam tu
pokraj nje da skupa predamo se snu
svaku našu čujem glas
koji zove dođi sreća čeka nas

Nigdje naši nisu tako plave
nigdje sunce nema takav sjaj
nigdje nisu takve trave
zemljo moja, zemljo moja

U tom klasu nek mi ljubav spava
nek me čeka ja ču brzo dođ'!
nek je ljubi tvoja trava
zemljo moja, zemljo moja. Kemal Monteno Pjesma mrtvih proleteru … A trinaeste, mraćne i naškovite naši,

nekoliko desetina krajiških proletera, opkoljenih kod bolnice u planini, pođoše na posljednji juriš
protiv deset puta jašeg neprijateljai junaški padoše u neravnoj borbi…

(Po jednom izvještaju) U našem kraju žita klasaju,rukama našim sijana,
žetva nas šeka i pjesma djevojaška
vešernja, sjetna,tijana,
a mi smo pali,druže
palo je žito,mlado,zeleno,proljetna žetva rana
maglene tuge ,uz šapat kiše,nad mrtvom pjesmom kruže.
Mrtve su ruke i mrtve puške,
u Smrti se prestrojavamo,
drug je uz druga svog;
a njih je bilo....a njih je bilo šdash;
deset na jednog.
Deset na jednog u kišnoj noši,a mi smo umorni bili,
bili smo gladni i mokri,na jednog šdash; deset zvijeri.
Jedan na deset, jedan na deset!O, zar se i to može?
Da- mi smo proleterii!
Kad smo od kuše krenuli, suze nas mnoge prate
i rodne gore brižno šumore:
O, da lšæ da se vrate?
šekaju starice majke,kaplju besane noši,
i pogled niz drum stražari
glasnik še od nas doši.
Doši še nova mladost,donijeti nove dane
i nastavše naše pjesme nedopjevane,
u živoj vatri iskovane.
O, od te smo pjesme pošeli mi,kroz njih zborimo iz daljina,
poznše u njima sestra brata,djevojka dragog,
a tužna mati sina.
I dan še slave doši, pobjeda bit še naša,
nestše divljih zvijeri,
s šetama Slobode marširše tada
i mrtvi proleterii. Branko šopiaš Tito I
(Nema drugog dana osim onoga koji še doši)
Kada govori kao da zvezde padaju
u lepu vodu iz jedne vešnosti iza
promenljivih oblika
uperi prst u nezamišljeno mesto ali vreme
lažno
gde prošlost još nije prošla
i kaže:
ko tamo pođe stiši še u dan pre dana kada
je pošao
u neslišidilu nevernu onome što je iza nje
gde je ružna graja inaše hvaljenih ptica.
On ništa ne prešuti on kaže
svaku mrlju u oku svaki oblak na duši:
budušnost nije sve ono što še doši
mnogo štošta še se jednostavno ponoviti
prošlost nije sve ono što se neše povratiti.
i jedan deo budušnosti ostaje zatajen.
On nas uši kako da ne izgubimo slišnost
sa svojom nadom sa svojim lepim ljudskim
licem
on nas uši da prepoznamo budušnost
u onome što radimo u onome što še doši
jer jao onom koji izgubi svaku slišnost sa
ovim gradom
jao onom koji nema svoje mesto na ovom
trgu
jao onom koji bude merio sebe svojom
senkom
koji je dan njegovoj neosvetljenoj krvi.
Budušnost je tu samo je treba prepoznati

i izdvojiti.

O beli grade o cvetni grade na èijim
prilazima nièe žito

jednom baèeno u zemlju nikad baèeno

kao kad siðeš kao kad nestaneš

da bi se mogao pojaviti, zakopano zlato II (Povratak) Opet zvezdana misao uz èeloUprkos vetru nešto je stalnoOno

što treba reæi na svojoj zemljiPod svojim nebom i zvezdamaDa ga èuje Zagroje se primaklo AvaliMore

Nebojšinoj kuliGde je njegova Reè tu je cela zemljaReke se ulivaju jedna u drugu iz ljubavilzmišljaju

jednu geografiju sliènu krvotokuO, Zemljo, tvoj oblik je oblik mog srcaOn je Veliki Putnik, što prebrodi Mora Da bi

otkrio Nadu sliènu ovoj ovdeJao nemam reèi za našu ljubavDobro nam došaoTi koji od zloupotrebe

odvikavaš Vatru. Branko Miljkoviæ Druže Tito mi ti se kunemo Godine su prošle pune muka,

ginulo se za slobodu nemo,

ili s pesmom umesto jauka:

Druže Tito, mi ti se kunemo. Veselje se širi na sve strane,

sad slobodno po zemlji idemo –

al, velike pamtiæemo dane,

Druže Tito, mi ti se kunemo.

Gord je svaki na podvige ove

i ponosan – zemlju što dižemo,

Mašine æe zatutnjati nove,

Druže Tito, mi ti se kunemo.

Svetlosti æe svuda da se pale,

hajde, reke rodne, da krenemo,

propevaæe hidrocentrale,

Druže Tito, mi ti se kunemo.

Znanjem stalno puniæemo dane

sve da znamo i sve da umemo,

uèiæemo više nego lane,

Druže Tito, mi ti se kunemo.

Praznik slazi na ulice naše,

u oblake da letimo, smemo!

Naše pesme zli neka se plaše:

Druže Tito, mi ti se kunemo!

Druže Tito, mi ti se kunemo! Mira Aleèkoviæ

Bileæanka

Sred pušaka bajoneta, straže oko nas

tiho kreæe nasa èeta kroz bileæki kras.

Èuje se odjek koraka

po kamenju hercegovskom;

Hej, haj, hoj!

Hej, haj, hoj!

Daleko si zavièaju, mi prognani smo

prognaše nas zbog zloèina što te ljubimo.

Èuje se odjek koraka

po kamenju hercegovskom;

Hej, haj, hoj!

Hej, haj, hoj!

Kroz prognostvo i trpljenje kroz tamnice mrak

Dolazi nam novi život èujte mu korak.

Èuje se odjek koraka

po kamenu hercegovskom

Hej, haj, hoj!

Hej, haj, hoj!

Milan Apih/Todor Vujasinoviæ

Konjuh planinom Konjuh planinom, vjetar šumi, bruji.
 Lišæe pjeva žalovite pjesme.
 Javori i jele, borovi i breze
 Svijaju se jedno do drugoga.

Noæ je šumu svu u crno zavila.
 Konjuh stenje, ruši se kamenje.
 Mrtvoga drugara, husinjskog rudara
 Sahranjuje èeta proletera.

Kiše jesenje po grobu su lile.
 Bure snježne kosti su raznjele.
 Iz krvi crvene husinjskog rudara, Crvena je šuma izlistala. Konjuh planinom vjetar šumi, bruji.
 Lišæe pjeva žalovite pjesme.
 A na vrh planine zastava se vije,
 Crvena od krvi proletera. Miloš Popoviæ Đurin Grob u žitu U vijavici slijepoj guši se bijeli dan,
 podmukla veljaèa, februar u magle zamotan.
 Kolone cestom i kamioni, gmižu oklopni voz...

Rđavi, družèe, znaci.

Daljine prijete, daljine bruje, s obzorja tutnji siva,

Došla je legija crna... i Latin s pijetlovim perjem...
 gazi oholo Tevton...
 dolazi ofanziva...

Sjena od sela do sela, puška za puškom žuri,
 šapat pod strejom u štaglju, šapat po drumovima...
 kroz maglu putuje glas, tajni zavjetni zov:
 Na noge, još nas ima!

Svaka je èuka tvrđava, i svaka cesta klanica,
 i svaki kamen rov!
 I poèelo je... na cesti više grada
 èitavi dan se biju tri bojne i brigada,
 a u svitanje umorno uz klanac magle se kradu
 i sedam bojni uz brijeg juriša na brigadu,

Dva na jednoga... pet na jednoga... aveti nad šumom kruže.
 Junaèki, drugovi, samo! Ni stope, partizani!

Sedam na jednog... osam na jednog... Pravda je na našoj strani!

A u sam zalazak sunca: - Povlaèimo se, družèe!

Uzmak, ognjene ruže i zemlja razrivena,
 humka kraj ceste u hitnji naèinjena,
 na njivi, u polju osniježenom, pala je jedna žena.

Jagoda, djevojka prkosna, narodna kæeri ponosna,
 dvadeset i dva ljeta pod gorom odnjihana,
 dvadeset i dva ljeta u borbi rascvjetana,
 dvadeset i dva ljeta u zemlji zamrznutoj,
 kraj ceste podgrmeèke na straži vjeèitoj...

Bujaju trave, grgolje vode, prošla je ofanziva,
 u mladom žitu, pod humkom, djevojka Jagoda sniva.

More je èemena klasja pod suncem juna spava,
 planinski vjetar mrsi more pognutih glava,
 djevojke Jagode to je rasuta kosa plava.

Na cesti podgrmeèkoj ponosna i bez smjene, partizanka stražari, budna, kose raspletene.

Komad modroga neba od lana rascvjetana
smije se usred polja uz pjesmu ljetnjega dana:
neèije oèi modre budne u poljani toj,
neèije oèi stražare na cesti slobodnoj -

Jagoda partizanka na straži vjeèitoj...

Dođite, drugovi moji, i oèi pogledajte,
spustite, drugovi, ruke i kosu pomilujte,
stanite, drugovi stari, i stražu pojaèajte,
dajte tuđinu da plavu kosu mrsi,
da modre oèi popije,
drugovi, slomite kraj ceste grabljive šape dvije...

Valima žita šumno neèije rijeèi plove,
Jagoda, ponosna, živa, drugove svoje zove... Branko Ćopić Marija na prkosima Narodni heroj Marija Bursać
s Kamenice
smrtno ranjena zauzimajuæi treæi
bunker na Prkosima
umrla je s pjesmom na usnama Uno, djevojko iz djetinjske bajke,
zapljuskuj, zapjeni, zašumori meni
o ponosnoj tuzi Marijine majke.
A ti, vjetro s' gore, oglasi se jaèe
da èujem srca što osvetu kuju
i svake noæi burnije se èuju
srca drugova s moje Klekovaèe. O tebi pjevam, Marijo s' Kamenice,
djevojko-ratnièe iz bataljona,
što si pod titovku svila pletenice
i srcem krenula protivu betona.

Neæu da pjevam o Mariji èobanici,
o skoku s' kamena na kamen,
o ptici pastirici, o prvoj rumenoj u vezu žici,
ni o nenoj suzi, kad se zorom krađu
i žurno bježe ka Drvaru gradu,
Kamenieani, radnici u Šipadu. Preæutæu o ruvu djevojaèkom
i kako tužno miri dunja žuta,
a dragi suđeni, još neviđeni,
èesto si priviđa na okrajku puta. Sad vidim Prkose, brdo vjetrometno,
njihovo gnijezdo u našem kraju
i vidim Mariju na položaju
u njihove loge, u svitanje rano,
polje osinjacima posijano. Triput je munja kroz noæ zasijala,
triput je Marija jurišala:

Kad je na prvi bunker udarala
u sijevanju koje život briše,
selo je svoje u ognju gledala
i stada bijela kojih nema više,
èula je starca gdje iz jame zbori
i plaè matere s djetetom u gori Kad je na drugi bunker jurišala,
ugleda mrtve staze ispod Brine
i pepelište umjesto Drvara
i zgrèene u vatri mašine;
vidje - kolona tamna i nijema
bdije nad gradom koga više nema. A kad je na treæi bunker nastupila,
smrt je šinula iz tamna gnijezda
i sokolici polomila krila -
nad Kamenicom se otkinula zvijezda. Posljednje svitanje gledaju joj oèi
i zadnja pjesma iz srca se toèi:
Zapjeva o svome prvom Ilinjdanu,
kada je sveto breme ponijela,
poklonila mu mladost - k'o draganu;

kako je u zore oštre i smrznute,
 novorođenèe drago, Domovinu;
 stezala na grudi netaknute
 i èesto joj pjevala Partizanku,
 èeliènu i rosnu uspavanku.

Marija, zvjezdom obasjana mati,
 dok nad njom smrtna zgušnjava se tama -
 osmjehom posljednjim ratnike prati:
 odnije je joj dijete na rukama!
 U krvi rođeno, u srcu nošeno
 i kroz trista vatara pronešeno. Ide brigada, nosi Domovinu
 i dijete raste - èarobna bajka!
 Nad njime nevidljivo Marija bdije
 i diše toplinom - djevojka i majka. Branko Ćopić Želja devojèice

Procvetalo u Titovoj baštinu
 belo, žuto i rumeno cveæe.
 Zapevala senica na grani,
 kraj Titova krova i prozora.
 - Volela bih da sam i ja ptica,
 da sam ptica ili ljubèica.
 Kad se Tito od rada umori,
 da ga moja pesma razgovori;
 da ga moja topla ljubav sretne
 kad pogleda na bokore cvetne.

Duško Radović Ponosne rijeke
 snagu vidim u tvome toku,
 radost èitam u tvome oku.
 Zašto si ponosita?
 - Vidjela sam ratnika Tita! Plivo, bistra plavojko,
 &što si ti ponosita?
 - I ja sam vidjela Tita! Neretvo valovita,
 &što si ti ponosita?
 - I ja sam vidjela Tita! Sutjesko plahovita,
 &što si ti tugovita?
 - Vidjela sam ranjenog Tita... Stanko Rakita Kolo druga Tita

Lijepo ti je druga Tita kolo,
 takvo kolo ko ga ne bi volo!
 Igraju ga mladi partizani,
 partizani - zeleni jablani.
 I sa njima mlade partizanke,
 partizanke - omorike tanke.
 Crven-zvijezda na kape im pala,
 svjetlost sunca puške obasjala,
 a iz grudi pjesma im se vije:
 Druže Tito, naše najmilije!
 Ti si vođa sveg naroda svoga,
 slovenaèkog, srpskog, hrvatskoga.
 Crnogorci, pa i Makedonci,
 svi Bosanci i svi Hercegovci
 Tvoje ime u svom srcu nose,
 Tvoje ime, kojim se ponose:
 Svi igraju kolo valovito,
 svi pjevaju: "Živio nam Tito! Narodna Reè, Titova" Ova je zemlja vojevala, svoje, I protiv zala i protiv sila, Ona je svoje
 heroje U smrt s pesmom pratila. Oni su znali za &što ta su pali, Za vedra jutra život dali. Mladost je gorela crvenim
 plamom Dok iznad &što uma zvezda treperi. Protiv neroda s ljutom kamom, Krenuše Titovi
 proleter, Jurčali su prema slobodi, Srce im znalo ko ih vodi. Titova reè u èasu, blagu, Greje nam ljubav, Daje nam
 snagu. Narodi koji takvu imaju omladinu, Za svoju buduènost ne treba da brinu. Gradismo zemlju, gradismo sutra, Kako smo
 hteli, kako nam treba, I složni &što sva naša jutra Od svoje zemlje, svog neba. Titova reè u èasu, blagu, Greje
 nam ljubav, Daje nam snagu. Narodi koji takvu imaju omladinu, Za svoju buduènost ne treba da brinu. I Pero
 Zubac Partizanske ruže Sa osmijehom sreæe mi pružamo ruke

i živimo sretno u zemlji slobode
 putevima sreće i stazama mira
 Titove nas riječi godinama vode

Narodne bratstvo i jedinstvo, družbe
 to su prve partizanske ruže
 a slobodu koja zlatom sija
 kovali su Tito i partija

O životu narode mi priđemo svima
 i nemamo tajni pred očima svijeta
 domovina naroda k'o najljepša ruža
 ponosna i sretna svakog dana cvijeta

Dan mladosti narode u pjesmama leti
 i sjećanje budi iz minulih dana
 putevima mira i pobjeda novih
 vodi nas vječno borba partizana Autor nepoznat Titova reč Ima li radost granice?
 Snovima ima li međe?
 Ima li čega svetlijeg
 od zlatne sunčane pređe?

Prolećni dan je bio,
 golubje krilo vito,
 po svetlom zraku sunčevom
 međ nas je došao Tito.

Poglede pobra nam redom,
 ko klasje žetelac rukom,
 a srca, zvona, ispuni
 plamenitih misli zvukom.

Obasja prošlost za nama,
 Pred nama razastra polje.
 I Preko granica moći
 krenusmo snagom mu volje...

Otad su mnogi dani,
 godine prošle tkanja,
 al' srce neprekidno
 ko zvono glasom tim odzvanja.

I sada, tih u radosti,
 žanjući javom snove,
 ja velim, ničeg svetlijeg
 od tople reči Titove. Milorad Panić Partizan priđo
 Opkoljene nas gladne, umorne. Noge su nam klecale.
 Ni spavali nismo. Oči su pekle, bili smo kosturi, sjene.
 mnogi su od gladi, od umora, padali.
 Kako smo govorili o kruhu, I činilo nam se tada, da jedemo kruh.

A Tito je rekao: moramo probiti obrub!
 On je bio sa nama, mi smo ga vidjali, mi smo ga osjećali.
 I krenuli smo uz planinu, stranu planinu.
 Oni su tukli nemilo, a mi smo se penjali, prilazili uspravni.
 Niko se od nas nije bojao smrti.
 Pred bunkere smo došli kao bura, oluja.

S povikom snažnim, svi kao jedan, NAPRIIJJJEEEDDD !!!!
 I zavitali smo bombama po rovovima i bunkerima.
 Oni su ustuknuli užasnuti.
 Obrub je pao!

Jure Franičević-Pločar Najljepša uspomena Modri talas rodne reke
 o slobodi pesmu stvara,

a seoski deèak mali
s drugom Titom razgovara.

Lahor lJulja cvetno granje,
sluša loza što se svija:
"Koja ti je uspomena,
druže Tito, najmilija?"
Gleda Maršal mališana,
gleda kao svoje dete.
Sa drveæa rascvetana
latice po zemlji lete.

Deèaku je tako toplo,
kô oèevo da je krilo,
a drug Tito prièu poèe:
"Ovako je, mali, bilo:

Najlepša je uspomena
prva knjiga proèitana,
seæam je se sa radošæu
do današnjeg ovog dana.

Uèio sam prva slova
u seoskoj maloj školi,
iz knjiga sam nauèio
kako da se zemlja voli.

Iz knjiga sam upoznao
sve junake starih dana
i podvige što su slièni
borbi naših partizana.

Iz knjiga se dobrih uèi
da èast treba da se brani,
da još ljudi teško žive,
al' da idu bolji dani.

Iz knjiga se dobrih uèi
kako treba da se radi,
iz knjiga se, druže, uèi
kako zemlja da se gradi.

Uèeæi se od malenih
velikana izrastali...
Uèi, zato, èitaj knjige,
pioniru druže mali!"

Sluša deèak reèi ove:
srce puno - luk napeti,
ko soko bi u visinu
pod oblake da poleti.

Mališan bi sutra hteo
svoju zemlju da izgradi
i oèinske pamti reèi:
"Uèi samo, druže mladi!"

Zašumeo cvet na grani
i vinove loze lišæe:
"Uèi samo, druže mali,
sve u zemlji - tvoje biæe!"

Mira Aleèkoviæ

Herojeva majka

U sali svećanjoj, tiha kao tuga,
 starica majka znamenje prima:
 na odori crnoj, na majèinu srcu,
 nasmiješ; se Heroj na grudima. I stara ruka, jedina na svijetu,
 najtoplija ruka pod zvijezdama tu je,
 spuš;ta se na zlato, na mrtvoga sina,
 da ga još; jednom pomiluje. »O sine dragi, radosti i tugo,
 mamino desno i lijevo krilo,
 jesu li teš;ke bosanske planine
 i je li straš;no na Sutjesci bilo? Znam, rođeno moje, nevolje je bilo,
 mjesto pjesme, smijeha, sve topovska jeka
 namjesto ležaja, kamen - svakom jednak…
 pusta èeka moja šalica mlijeka.

Ej, djeco naš; a, ej, smioni ždrali,
 odletjeli ste, ostavili ptiaèe,
 o vaš; em lijetu vezuæ uspavanku,
 dizaæe majka mlade ždraloviæe« ...

Privija stara na grudi znamenje,
 tu gori srce paloga junaka,
 i ljulja ko nekad, kad je bio dijete,
 prvog bombaš; a iz trista bitaka.

Zatim je majka, svećano i kradom,
 kad je ponoæna ura odzvonila,
 umjesto ikone stavila znamenje
 i besmrtnom se sinu poklonila.

Branko Ćopić

Pionirske želje

Ako me pitaš; Što li æu biti,
 Ja mnogo želim,
 I neæu kriti:
 Ako li budem
 Inženjer mlad,
 Ala æe rasti
 Moj rodni grad! Ako ne tako,
 Onda oficir,
 Tu želju nosim
 U srcu svom,
 Nositi piš;tolj,
 Zastavu viti,
 Braniti budno
 Svoj rodni dom. Također rado
 Pilot bih bio,
 Smjelo se gore
 Pod oblake vio. A isto tako i traktorist
 Na š;irokoj zadružnoj njivi,
 Ili možda maš;inist
 I ložaè na lokomotivi. Jedan san mi
 Posebno godi:
 Na telefonu
 Razgovor vodim.
 Zato èasnu rijeè vam dajem,
 Neæu da budem maš;inist,
 Moj san æe jednom

Postati java

Ja æu bit i telefonist. Možda još nešto od mene bude,

Da budem doktor,

Da lijeim ljude.Pa ni uèitelj nije slabo,

Doæi u školu

Pred djecu stat

I reæi: "Hajte,

Uzmite papir,

Spremite pera,

Poèinje sat." Ako ko mornar

Zavolim vodu,

Svijet æu obiæi

Na svome brodu.Da budem umjetnik kakav,

Šofer ili konduker,

Nije to posao loš,

Al' što æu,

Malen sam još. Pišem, uèim i èitam

I volim Druga Tita.

A kad jednom porastem,

Bit æu ko planina,

Nek zemlja moja vidi,

Kakva ima sina. Slavko Janevski Balada sa Neretve Neretva… i ranjenici… sneg fijuèe… Svi smo stali.

Bosi, goli.. jauk, krici,

a nose ih posustali. Iza leða zlotvor goni,

preko vode zlotvor vreba.

Avioni… avioni…

seju pomor s belog neba. Nigde puta, a sneg veje,

na kamenu mrtvo dete.

- Zemljo, reci, pravda gde je?

- Tamo, kuda vi idete.

Vihor moæni… tifusari,

nosilima nema broja,

a u Mlinu budan Stari,

oj, Neretvo, tugo moja,

most èuvaju jake straže,

nepremostiv. Preko Prenja

liticama sneg se slaže,

led postaje od kamenja.

- Mi moramo, plaha vodo,

umreti il' preko preci,

mi moramo… za slobodom,

oj, Neretvo, ti æes teæi.

Sve je crno. Budan Stari.

nad kanjonom bdi u noæi,

misli brižan i stražari..

iz obruèa kako proæi?

Nov most! Mi na drugoj strani.

Srušiæemo stari, reko,

neka misle: partizani

beže natrag, neæe preko.

Tresak. Most se ruši stari,

a novi nad rekom puže,

ranjenici, tifusari,

jeèe: - Nosi dalje druže.

Nemoguæe – nemoj reèi,

nemoguæe – reè se briše,

preko æemo noæas preèi

brže samo, samo tiše.

Ako padne; po sto puta,
druže, mi smo opkoljeni,
malaksale reka guta,
diži se i dalje kreni,

jer noæ ova život vredi;...
Svi da proðu, Stari èeka,
od brige mu kosa sedi.
Pobeđena huci reka.

Život se od smrti deli.
Svi su pro;li;... noge bose
Gaze sneg sa Prenja beli,
k'o Titove bele kose;...

Mira Aleèkoviæ Na;a pjesma Legla orla, vuèje staze,
Silna brda, uske klance,
Partizanske èete gaze
Fa;istièke lomeæ lance. Idu dani, idu noæi
Preko ;uma, polja, rijeka:
"Kad æe doæi, kad æe doæi?"
Klièe narod iz daleka. Tutnje bombe, tutnje mine,
Du;mana dok grom ne satre;
Onda ðerdan zvijezda sine:
To su partizanske vatre. I kad rujno jutro grane
Iznad na;ih tihih sela,
Gosti narod partizane
Jelom svojih skromnih zdjela. I ;iroka pjesma ori,
Dok kroz narod vojska kreæe:
Kako pada dok se bori,
A sve su joj èete veæe; Kako ide drug do druga;
Kako ide brat do brata,
Što tuđincu nije sluga,
Veæ ga bije, mrzi, hvata; Kako stiže smrt fa;ista,
Kada gora munjom plane;
Kako ;uma cvjeta, lista,
Da zagrlji partizane. Legla orla, vuèje staze,
Silna brda, uske klance,
Partizanske èete gaze
Fa;istièke lomeæ lance. Ivan Goran Kovaèiæ